

Підсумовуючи проведені тестування моделі (3), можемо стверджувати, що побудована ARIMA(1, 1, 4)-модель є адекватною, тому уніваріативне дослідження динаміки показника внутрішніх валових заощаджень України можна проводити за допомогою цієї моделі. Для того, щоб оцінити прогностичні властивості запропонованої моделі, покажемо спрогнозовані значення показника внутрішніх валових заощаджень України з 1994 по 2012 рр. (рис. 7).

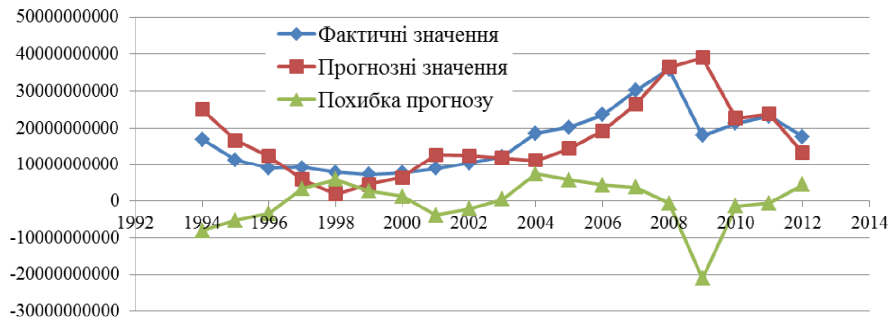

Рис. 7. Прогнозні значення показника внутрішніх валових заощаджень України за допомогою побудованої ARIMA(1, 1, 4)-моделі

Отриманому прогнозу характерні дуже близькі коливання навколо фактичних значень показника від початку прогнозного періоду і до 2008 р., 2009 р. прогнозне значення значно відхилилось від реального значення, що можна пояснити кризовими явищами, які відбулись в Україні. Цікавим виявився факт, що значення показника внутрішніх валових заощаджень України спрогнозовані на наступні кризові роки виявились досить точними.

Висновки. Отримані прогнози значення показника внутрішніх валових заощаджень України є адекватні та підтверджують можливість практичного застосування запропонованої моделі у прогнозуванні та дослідженні величини внутрішніх валових заощаджень України.

Наукова новизна запропонованої роботи полягає у тому, що для дослідження динаміки величини внутрішніх валових заощаджень України та її прогнозування вперше використано ARIMA-моделювання.

Література

1. Белозёров С. Сущность и функции финансов домашних хозяйств / С. Белозёров // Вестник СПбГУ. – Сер.: Экономика. – 2006. – № 5 – С. 78-87.
2. Доходи та заощадження в перехідній економіці України : монографія / В. Бандера, В. Буняк, М. Савлук та ін. / за ред. С. Панчишина, М. Савлука; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 407 с.
3. Кізіма Т.О. Фінанси домогосподарств: Сучасна парадигма та доміанти розвитку : монографія / Т.О. Кізіма. – К. : Вид-во "Знання", 2010. – 431 с.
4. Кузик О. Аналіз поведінки домогосподарств у сучасних економічних теоріях / О. Кузик // Вісник Львівського університету : зб. наук. праць. – Сер.: Економічна. – 2009. – № 41 – С. 308-315.
5. Станкевич Ю.Ю. Домогосподарство в ринковій економічній системі та його відображення у світовій економічній думці ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.01 – "Економічна теорія та історія економічної думки" / Ю.Ю. Станкевич. – К., 2010. – 19 с.

6. Шашнов С. Сбережения домашних хозяйств и проблемы их статистического изучения на микроуровне / С. Шашнов // Вопросы статистики. – 2003. – № 1 – С. 13-25.
7. Becker G. Economic Analysis and Human Behavior. In Sociological Economics. / G. Becker – London: Sage Publications Ltd., 1979. – 479 p.
8. Box George E.P. Time Series Analysis: Forecasting and Control, Revised Edition / G. Box, G. Jenkins. – Oakland, CA: Holden-Day, 1976. – 575 p.
9. Dickey D. Distribution of the Estimators for Autoregressive Time Series with a Unit Root / David Dickey, Wayne Fuller // Journal of the American Statistical Association. – 1979. – № 74. – Pp. 427-431.
10. Phillips P. Testing for a Unit Root in Time Series Regression / Peter Phillips Pierre Perron // Biometrika. – 1988. – № 75. – Pp. 335-346.
11. The World Bank. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.worldbank.org/>.

Жук Н.А., Здрок В.В. Анализ динамики величины внутренних валовых сбережений Украины

Проанализирована динамика одного из основных показателей экономической деятельности домохозяйств Украины на макроэкономическом уровне – внутренних валовых сбережений. Для исследования использован инструментарий эконометрического моделирования. На основании построенной авторегрессионной модели интегрированного скользящего среднего исследованы реакции величины внутренних валовых сбережений на шоки от инноваций, проанализированы графики фактических и теоретических значений автокорреляции и частичной автокорреляции построенной модели, а также осуществлено прогнозирование динамики показателя внутренних валовых сбережений Украины.

Ключевые слова: экономическая деятельность домохозяйств, внутренние валовые сбережения, эконометрическое моделирование, авторегрессионная модель скользящего среднего.

Zhuk M.O., Zdrok V.V. The Analysis of Ukrainian Gross Domestic Savings Value Dynamics

The analysis of dynamics of one of the main indicators of Ukrainian household economic activity at the macroeconomic level (gross domestic savings) is conducted. The research is made with the help of econometric modelling. The study of reaction of gross domestic savings value to shocks from innovations, analysis of graphs of actual and theoretical autocorrelation and partial autocorrelation values of developed model and forecasting of Ukrainian gross domestic savings indicator dynamics is made using the developed autoregressive integrated moving average model.

Keywords: household economic activity, gross domestic savings, econometric modelling, autoregressive moving average model.

УДК 339.9:332.135:336

Заст. директора М.Й. Ковач, канд. екон. наук –
Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ТРАНСФОРМАЦІЇ КОНТРОЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ

Глобалізація не означає зниження всіх національних меж. Національні господарства перетворюються на складові частини єдиної світогосподарської системи. Між ними встановлюються різноманітні відносини, формується економічне середовище. Визначено основні компоненти легального і нелегального світового господарства. Наведено ознаки порівняння легального та тіньового виробника, причини тіньової активності легально функціонуючого підприємства. Виділено три основні підходи щодо глобалізації – революційний, еволюційний і скептичний – та розкрито сутність підходів щодо глобалізації в контексті контрольних функцій держави.

Ключові слова: глобалізація, транснаціональні корпорації, національна економіка, легальне світове господарство, нелегальне світове господарство, контрольні функції держави, фінансовий контроль.

Постановка проблеми. Становлення фінансової системи, яка не визнає кордонів національних господарств, пов'язаних стабільними фінансовими, політичними, соціальними і культурними відносинами, – значущий процес на початку XXI ст. Попередня система світових координат, що базується на принципах суверенності національних держав та самостійності національних економік, трансформується у глобальну систему інтегрованих національних просторів, стягнутих ресурсними та фінансовими потоками між формальними суб'єктами глобального фінансового управління – транснаціональними бізнес-системами. Формується деяка глобалізована економіка. Стрімко зростають міжнародні функціонування потоки. У цих умовах важливого значення набувають питання організації дієвої системи фінансового контролю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Становлення, розвиток та вплив глобалізації на світову систему досліджували відомі українські вчені: О.Д. Василик, Н.І. Дорош, М.М. Каленський, П.А. Лайко, О.М. Петрук, І.Я. Чугунов та ін. Зарубіжний досвід висвітлено в працях Е.А. Арренса, К. Друрі, Дж. Лоббека та ін.

Не применшуючи ролі проведених досліджень із розвитку фінансового контролю, варто відзначити відсутність у вітчизняній науковій літературі чіткого обґрунтування необхідності трансформації державного фінансового контролю в умовах становлення глобальної господарської системи. Об'єктивна необхідність удосконалення системи фінансового контролю в Україні потребує проведення подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні відбувається становлення глобальної господарської системи і виникла необхідність виявити нові межі державного фінансового контролю. В умовах глобалізації економіки на рівні міжнародних економічних відносин є нові суб'єкти господарської діяльності. Це насамперед транснаціональні корпорації, які здійснюють обіг своїх фінансів у багатьох країнах і створюють об'ємні економічні сфери, в рамках яких організовано циркулюють нові технології і великі фінансові потоки.

Транснаціональні корпорації контролюють до половини світового промислового виробництва, 63 % внутрішньої торгівлі, а також приблизно 4/5 патентів і ліцензій на новітню техніку, технології і ноу-хау. Під контролем ТНК знаходиться 90 % світового ринку пшениці, кави, кукурудзи, лісоматеріалів, тютюну і залізної руди, 85 % ринку міді та бокситів, 80 % – чаю і олова, 75 % ринків бананів, натурального каучуку і сирої нафти.

Транснаціональний капітал прагне до тотального контролю над світовим ринком та над кожною з його складових (країнами), нівелювання економічних, культурних та політичних меж між націями, підпорядковуючи своїм інтересам конкурентні переваги кожної з них, формуючи зручну для себе глобальну фінансову, інформаційну, правову та навіть силову інфраструктуру. Міжнародні інститути, які захищають його інтереси, намагаються домінувати над національними, державними інститутами, усуваючи будь-які перепони на шляху до міжнародного руху капіталу, товарів, робочої сили.

Стратегія домінування міжнародного капіталу не має тотального характеру, його зусилля зосереджені на встановленні контролю над найбільш прибутковими сферами діяльності, де джерелом надприбутків є володіння політичною, фінансовою, природною чи інтелектуальною монополією – управління боргами, емісією грошей, банківськими, аудиторськими та юридичними послугами, міжнародною торгівлею, видобувною промисловістю, природними монополіями, енергетикою, наукомісткою промисловістю і застосуванням нових технологій. Одним із принципів створення ефективних організаційних структур, який застосовують ТНК у своїй діяльності, є те, що необхідно орієнтуватись на мінімальне число рівнів управління та широку зону контролю [2].

Одним із побічних ефектів глобалізації є різке підвищення рівня протизаконних транскордонних видів діяльності. Серед них – ухилення від сплати податків і посилення багатонаціональних злочинних синдикатів, які займаються відмиванням грошей, торгівлею людьми тощо. Ті ж фактори, які сприяли зростанню законних транскордонних економічних операцій, створили механізми для протизаконних транскордонних угод. Революція у сфері інформаційно-комп'ютерних технологій полегшила транскордонну координацію незаконних видів діяльності, тоді як глобальна фінансова лібералізація сприяла ухиленню від сплати податків і відмиванню грошей. Це ненавмисне сприяння транскордонній злочинності також підтримується двома іншими факторами. Перший пов'язаний із зростанням економічних доходів транскордонної злочинності з причини розширення можливостей для проведення арбітражних операцій на різних ринках. Другий фактор – повільне формування багатосторонніх механізмів, спрямованих на виявлення і усунення такої протизаконної транскордонної діяльності.

Проблема кримінальної глобалізації стосується не лише транснаціональної організованої злочинності і міжнародних терористичних організацій. Вона пов'язана також із діяльністю легальних фірм та законних урядів, які переймають методи злочинців і займаються нелегальною господарською діяльністю у глобальному масштабі. Це є наслідком не вирішеного конфлікту між національними системами контролю та наднаціональними механізмами формування і реалізації основних економічних цілей.

Кримінальна глобалізація призводить до того, що світове господарство починає роздвоюватися: один його бік – це легальні, "прозорі" процеси; другий бік – це процеси нелегальні, тінюві [3]. Практично будь-який компонент легального світового господарства набуває нелегального "двійника".

Основні компоненти легального світового господарства:

- Легальна торгівля легальними товарами.
- Легальна міграція робочої сили.
- Легальний рух сировинних ресурсів.
- Легальний рух капіталів.
- Легальний рух інформаційних ресурсів.
- Основні компоненти легального світового господарства:
- Контрабанда.
- Нелегальна міграція, торгівля людьми.
- Контрабанда сировинних ресурсів.

- Міжнародне відмивання грошей.
- Економічне шпигунство, торгове "піратство".

Тіньових "двійників" мають практично всі інститути світового господарства. Так, якщо головними суб'єктами легального світового господарств є транснаціональні корпорації і національні уряди, то їх аналог у світі нелегального бізнесу – це міжнародні кримінальні угруповання (італійська мафія, колумбійські наркокартелі, китайські тріади тощо), національні за своїм походженням, але транснаціональні за масштабами діяльності, які координують свою діяльність одне з одним.

Ознаки порівняння діяльності легального та тіньового виробника представлені в табл. 1. Як видно, потужним фактором впливу на тіньового виробника є наявність конкуренції з боку легального виробника. Будь-які дії, які обмежують конкуренцію виробника, стимулюють зростання тіньового виробництва. Однак варто пам'ятати, що в принципі тіньове та легальне виробництво існують разом.

Табл. 1. Ознаки порівняння легального та тіньового виробника

Ознака порівняння	Легальний виробник	Тіньовий виробник
1. Обмеженість обсягів виробництва	можливість виробляти будь-який обсяг виробництва	обмежений обсяг виробництва
2. Порядок формування прибутку	прибуток формується за рахунок збільшення обсягів виробництва	прибуток формується за рахунок збільшення ціни
3. Межі податкового впливу	значна частка стягнення фінансових коштів у вигляді податків	відповідальність за порушення законодавства
4. Мета діяльності	зменшення витрат із визначеного рівня обсягу виробництва	відсутність стягнення коштів у вигляді податків

Причини тіньової активності легально функціонуючого підприємства представлено на рис. 1. Глобалізація, створення спільних підприємств, виникнення та розквіт транснаціональних корпорацій поставили перед наукою про фінансовий контроль та практикою нові проблеми. Теорія та практика контролю, його вплив на процес відтворення в кожній з країн тривалий час орієнтувались на національні сторони організації контролю, тому в розвитку науки і практики здійснення контролю виявились складності, пов'язані з не розробленістю теоретичних основ фінансового контролю в умовах глобалізації.

Рис. Причини тіньової активності підприємств

У контексті зазначеного вище постає питання про трансформацію контрольних функцій держави в сучасних умовах становлення глобальної економіки. У цьому контексті виділяються три основні підходи щодо глобалізації – революційний, еволюційний та скептичний.

1. Прихильники революційного підходу в глобалізації вбачають витоки процвітання, встановлення єдиних для всіх правил, шляху виживання, зростання рівня життя, соціальної стабільності, політичної значущості, ліквідації стимулу для підкорення сусідніх держав. У цю нову епоху традиційні нації – держави – втрачають свою міць, оскільки всі народи і всі основні процеси підпорядковуються глобальному ринковому простору.
2. Прихильники еволюційного підходу вважають нинішню форму глобалізації безпрецедентною. Цей напрям потребує від держави та суб'єктів господарювання поступової адаптації до взаємозалежного і нестабільного світу. Глобалізація – потужна сила, що трансформує світ, яка є відповідальною за масову еволюцію суспільств і економік, за зміну форм правління і всього світового укладу. Вона поступово руйнує відмінність між вітчизняним і іноземним, між внутрішніми і зовнішніми проблемами. Глобалізація – тривалий процес, сповнений суперечностей, схильний до різноманітних коректурних змін. Прихильники цього підходу відхиляють положення про відмирання держави, вони стверджують, що зміна ролі держави відбуватиметься повільно, поступово, але постійно, протягом усієї історії людства.
3. Прихильники третього підходу, яких зазвичай називають скептиками, вважають глобалізацію міфом, спрямованим на приховування конфронтаційної реальності розвитку міжнародної економіки. Сили ринку залежать від регульованих правил національних урядів.

Сутність підходів щодо глобалізації в контексті контрольних функцій держави представлено в табл. 2.

Табл. 2. Підходи до глобалізації в контексті виконання національними державами контрольних функцій

Підходи до глобалізації	Сутність підходу	Характеристика контрольних функцій
1. Революційний	зростання рівня життя, соціальна стабільність, втрата національними державами своїх функцій	контроль національних держав втрачається, контрольні функції переходять до міжнародних організацій
2. Еволюційний	поширення зони впливу міжнародних організацій, поступовий поділ світу на бідні та багаті країни; поступова зміна функцій держави	зміна ролі національних держав призводить до переходу частки контрольних функцій до міжнародних організацій
3. Скептичний	глобалізація є міфом, ринок регулює держава	контрольні функції виконує держава

Розгортання процесу глобалізації характеризується суперечливим впливом на національні економіки та весь перебіг сучасного світового господарського розвитку. З одного боку, глобалізація небачено розширює можливості окремих країн щодо використання та оптимальної комбінації різноманітних ресурсів, їх більш глибокої і всебічної участі в системі міжнародного поділу праці, з іншого – глобальні процеси значно посилюють конкурентну боротьбу, спричиняють маніпулювання величезними фінансовими та інвестиційними ре-

курсами, які становлять реальну загрозу для країн із низькими і середніми прибутками, оскільки вони відчувають нестачу людського капіталу, інституцій, господарської інфраструктури, економічно вмотивованих рішень щодо реалізації наявних можливостей. Це суперечливий процес, який змушує по-новому сприймати й оцінювати відмінності між країнами щодо їх положення відносно одна одної і націленості факторами відтворення [1, с. 193].

Позиції національної держави змінюються. Національна держава залишається найбільш важливою силою у формуванні світової економіки. Всі уряди різною мірою втручаються в операції на ринку і таким чином допомагають формувати різні частини глобальної економічної системи. Тому загалом національна держава в умовах глобалізації покликана зіграти дуже важливе значення у відстоюванні національних інтересів., у "вбудовуванні" національної економіки не лише з найменшими втратами, але й з вигодою в систему світогосподарських зв'язків. Для України це має велике значення.

Глобалізація не означає зникнення всіх національних меж. Національні господарства перетворюються на складові частини єдиної світогосподарської системи. Між ними встановлюються різноманітні відносини на базі норм міжнародного права, значення яких стрімко зростає, порівняно з національними законами і нормами, формується економічне середовище, яке функціонує на базі загальних правил, принципів, стандартів, цінностей. Тим не менше, діють і тенденції збереження національної своєрідності.

Висновки. Україна повинна відігравати активну роль у процесі інтеграції країни у світове економічне суспільство, поєднуючи різноманітні напрями, форми, методи і засоби регулювання, що забезпечують стратегічну взаємодію національного господарства зі світогосподарською сферою. Якщо держава претендує на самостійний розвиток, то процес відкриття національних ринків, залучення іноземного капіталу, розвиток міжнародної кооперації повинні відбуватися не стихійно, під впливом глобальної конкуренції, а під національним контролем, з тим, щоб залучення транснаціонального капіталу не суперечило національним інтересам і сприяло її економічному зростанню.

В Україні відсутні носії гео економічних державних інтересів – потужні вітчизняні транснаціональні корпорації та фінансові групи, яким держава могла б делегувати реалізацію національних гео економічних прагнень.

Якщо окреслити межі державного фінансового контролю, то можна виділити захист навколишнього середовища, фінансовий сектор і такі більш традиційні сфери, як діяльність монополій. Різко збільшилась участь держави в забезпеченні довготривалих умов конкурентоспроможності національної економіки, зокрема посилюється роль державного регулювання у стимулюванні науково-технічного прогресу, створенні інфраструктури, збиранні й обробці інформації, створенні сприятливих умов для вітчизняних підприємців, регулюванні припливу іноземної робочої сили. Велику роль у ньому відіграє уніфікація статистичних, екологічних, технічних, санітарних та інших норм і стандартів.

Література

1. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 948 с.

2. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка : навч. посібн. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / Ю.Г. Козак, Д.Г. Лук'яненко, Ю.В. Макогон. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – 672 с.
3. Латов Ю.В. Теневая экономика : учебн. пособ. [для студ. ВУЗов] / Ю.В. Латов / под ред. В.Я. Кикотя; Г.М. Казиахмедова. – М. : Изд-во "Норма", 2006. – 336 с.
4. Міжнародні фінанси : підручник / за ред. О.І. Рогача. – К. : Вид-во "Либідь", 2003. – 784 с.
5. Новицький Є.В. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / Є.В. Новицький. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 948 с.
6. Хорошковський В.І. Міжнародні фінансові ін-ти й економічні інтереси України / В.І. Хорошковський // Фінанси України : журнал. – 2002. – № 6. – С. 61-71.

Ковач М.И. Глобализация как предпосылка трансформации контрольных функций государства

Глобализация не означает снижение всех национальных границ. Национальные хозяйства превращаются в составные части единой мирохозяйственной системы. Между ними устанавливаются разнообразные отношения, формируется экономическая среда. Определены основные компоненты легального и нелегального мирового хозяйства. Приведены признаки сравнения легального и теневого производителя, причины теневой активности легально действующего предприятия. Выделены три основных подхода по глобализации – революционный, эволюционный и скептический – и раскрыта сущность подходов к глобализации в контексте контрольных функций государства.

Ключевые слова: глобализация, транснациональные корпорации, национальная экономика, легальное мировое хозяйство, нелегальное мировое хозяйство, контрольные функции государства, финансовый контроль.

Kovach M.Yo. Globalization as a Precondition for the State Control Functions Transformation

Globalization is proved not to mean lowering all national boundaries. National economies are transformed into components of a united world economic system. Various relationships are being established, economic environment is being created. The main components of the legal and illegal world economy are determined. The features of legal and shadow manufacturers are specified. The shadow activity of legally operating enterprise is analysed. Three basic approaches to globalization – revolutionary, evolutionary and sceptical are highlighted. The essence of approaches to globalization in the context of the control functions of the state is revealed.

Keywords: globalization, multinational corporation, national economy, legal world economy, illegal world economy, the state control functions, financial control.

УДК 339.5

Доц. І.Я. Кулиняк, канд. екон. наук;
студ. О.І. Глянцева – НУ "Львівська політехніка"

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ АУТСОРСИНГУ

Розкрито сутність понять "аутсорсинг", "офшоринг" і "офшорний аутсорсинг". Наведено порівняльну характеристику аутсорсингу, офшорингу й офшорного аутсорсингу. Узагальнено переваги і недоліки використання офшорного аутсорсингу, розвиток якого є неможливий без створення умов, сприятливих для організаційно-правових механізмів, які забезпечили б ефективну взаємодію всіх його учасників. Визначено основні тенденції розвитку світового ринку аутсорсингу, внесок світового аутсорсингу в економічне зростання в сучасному світі, перспективи розвитку в Україні.

Ключові слова: ІТ-аутсорсинг, аутсорсинг, офшоринг, офшорний аутсорсинг.

Постановка проблеми. У сьогоденних умовах здійснення будь-яких видів діяльності потребує ефективного використання ресурсів. Одним з інструментів реалізації цього завдання є аутсорсинг, зокрема офшорний аутсорсинг як